

*vre i svoj jezik zabit Horvati
hote ter drugi narod postati . . .*

Ima u toj tami i svijetlih zraka. Čitam u Vjesniku od 19. srpnja na 5. strani:

U splitskim lučicama 350 stranih jahti

Split – Od 1. lipnja do sada u pet splitskih lučica koje izdaju komercijalne vezove uplovilo je 350 stranih jahti.

Najbolji posjet ima lučica „Mornar” sa 175 plovila, zatim „Split” sa 120, dok ostale tri lučice „Labud”, „Jadran” i „Zenta” zaostaju, imaju svega dvadesetak brodova. Inače, najvažniji je početak kolovoza, kada se očekuje velik posjet talijanskih turista–nautičara.

Na slici: „Labudova” lučica

B. Mateljan

A u Večernjem listu 16. rujna na 13. strani:

Stranci otkrivaju Jadran

Stranci–nautičari su, sudeći prema broju plovila sa stranom zastavom u našim vodama, počeli otkrivati jugoslavensku obalu Jadrana. O tome svjedoče i pune marine u kojima je teško bilo doći do slobodnog veza. Mnogi su nautičari potražili mjesta u lukama i lučicama, te u uvalama zaštićenim od vjetra.

Na slici: dubrovačka marina ovog ljeta imala mnogo posjetilaca.

Snimio: D. Maul

Ali to su zraci sunca koje nestaje iza tamnog obzora. Sutra će nam sinuti novo sunce, anglo–američko sunce, jer engleski jezik postaje naš adstrat, naš superstrat, naš superstar.

Vidim i priznajem da zaostajem za novim doba, postajem glas prošloga koje polako tone u mrak zaborava.

I ne preostaje mi drugo nego da zamolim moćnike koji brzo razvijaju hrvatski jezik: Molim vas strpite se bar malo, bar malo usporite razvoj hrvatskoga jezika ka-

ka bih se dokopao mirovine s jezikom koji sam naučio od majke, kojemu su me učili u školama, koji sam proučavao i u kojem poučavam druge. Za uzvrat vam obećajem: u mirovini neću ometati vaš brzi jezični razvoj. Znam, neki u brizi za dolare zaboravljaju vlastiti jezik. Razumijem to. Poslovnjački su zakoni kruti, a naš je jezik osjetljiv. On tek u nježnim pjesničkim rukama dolazi do punine svoga izraza. Šteta je samo što pjesnici ne znaju uspješno poslovati.⁺

Stjepan Babić

⁺ Ozbiljna napomena. Da ne bi tko ovo ozbiljno shvatio, napominjem da i turistički Talijani imaju sličnih problema, da se u Francuskoj pojavio franglais, a poznati su i drugi hibridni jezici, Pidgin–English na primjer.

ŠTO JE TO RIŽINA ARPA

Kako naše cijene neprestano rastu, to je i rižina arpa sve skuplja. Čitam ja o tome u glavnim našim novinama pa mislim: što li je to rižina arpa? Da to nije novi naziv za rižine pahuljice? Ali kako rižine pahuljice ne kupujem, to kao potrošač ostadoh miran, kao lingvist radoznao, ali lijenost je bila jača, kao sociolingvist pomislio sam: novinari možda znaju što je to, ali narodu neće jasno da kažu da mu ne podignu tlak. Radoznao narod navalit će na rječnike i jezične priručnike da sazna što je to poskupjelo, zabavit će se jezičnom stranom toga posla, kad sazna što to znači, obradovat će se novom znanju i zaboravit će cijenu.

Ima dakle novinarska nerazumljivost svoju svrhu. Kad idući put arpa poskupi manje, sigurno će napisati razumljivije.

I rižina arpa opet poskupjela, ali 25,9 posto (sada stoji 39,95 dinara po kilogra-

mu) i iste novine to napisаше na prvoj strani, dakle važna vijest, ali opet *rižina arpa*.

Kao potrošač slegnuo sam ramenima, što je, tu je, što ja tu mogu, ali kao lingvist nisam više ostao miran. Kad se dosad nezabilježen naziv u novinama ponavlja, i to još na 1. strani, a nerazumljiv je i iz konteksta neodgonetljiv, treba nešto učiniti. Da ne poseže sto tisuća ljudi za rječnicima, učinit ću ja. Ali u rječniku dviju Matica arpe ne nađoh. Bit će da je tuđica. I zaista! Zabilježio ju je svestrani Klaić u svom Rječniku stranih riječi, ali samo u značenju „ječam“: „arpa tur. (arpa) ječam“. Pomislih: dakle to je rižin ječam, neki križanac riže i ječma. Ali kako za tu biljku nisam čuo, posegnuh za Općom enciklopedijom JLZ, ona često ne daje samo korisne stručne nego i jezične obavijesti. Otvorim je i pod natuknicom RIŽA nađem među ostalim ovo: „Nakon vršidbe, otprema se na tržište neoljuštena (obično pod engleskim nazivom *rough or paddy rice*). Ljušti se u ljuštionicama zemalja potrošnje ...” E tu smo! Rižina arpa znači dakle neoljuštena riža. Samo me malo zbunjuje onako dugačak engleski naziv. Znam, *rough* znači *grub, surov, or -- ili, rice – riža*, ali što znači *paddy*? Otvorim Filipovićeve Englesko – hrvatski rječnik i pod *paddy* nađoh: „neoljuštena riža; rižište (rižino polje)”, a onda pod *rough* nađoh *rough rice – neoljuštena riža*.

Sad smo dakle sigurni što je to rižina arpa i kako se to hrvatski kaže. Svakom jasno bez posebnoga tumačenja i bez mukotrpnoga zagledanja i rječnika i enciklopedije.

Budući da sam istoga dana, 8. listopada 1983. kupio i Večernji list, a on tu vijest nije donio ni na 1. strani niti je arpu stavio u podnaslov, nisam je ni zapazio pa idem potražiti da vidim kako tu piše. Nađoh da je cijena sirove riže 39,95 dinara. Dakle, ista stvar, a Večernjakovi se novinari i lektori potrudile da je nazovu nešto razumljivije, ali opet ne baš precizno. *Sirovoj riži* nije oprečnica *oljuštena riža*, nego *kuhana riža*, a kako sirove riže ima više vrsta, *neoljuštena i oljuštena*, a oljuštena opet može biti *nepolirana i polirana (glazirana)*, to treba za rižinu arpu upotrebljavati naziv *neoljuštena riža*. Ako novinari i dalje budu upotrebljavali naziv *rižina arpa*, ne vjerujem da će njihovi čitatelji mukotrпно tražiti značenje po rječnicima, nego će jednostavnije odmahnuti rukom. S nazivom *neoljuštena riža* imamo lijep i svakom razumljiv terminološki niz: *riža – neoljuštena riža – ljuštiti – ljuštionica riže – oljuštena riža (nepolirana i polirana) – sirova riža – kuhana riža*. Cijenu prepuštam ekonomistima.

Stjepan Babić

OSVRTI

AEROBIC, AEROBIK ILI ...

U posljednje se vrijeme raširila nova moda koja nam, kao i mnoge prije nje, dolazi iz Amerike. I kao što se to već obično događa, uz nov pojam preuzeli smo i naziv. I to u engleskom pisanom obliku *aerobic* ili češće, u izgovornom obliku *aerobik*.

U Večernjem listu od 9–10. 7. 1983. (str. 34) u članku „Aerobik je (štetna) moda” za *aerobik* se kaže da su to „vježbe oblikovanja uz pratnju glazbe, vježbe kojima se jačaju mišići struka, bokova i nogu, vježbe koje treba da pridonesu mršavljenju i uopće skladnijem izgledu”.

Na stranicama naših novina i časopisa možemo naći reklame za knjigu Jane Fonde